

Izveštaj Generalnog sekretara o Misiji privremene uprave Ujedinjenih nacija na Kosovu

I. Uvod i prioriteti Misije

1. Podnošenje ovog izveštaja vrši se u skladu s Rezolucijom 1244 Saveta bezbednosti (1999), na osnovu koje je Savet uspostavio Misiju privremene uprave Ujedinjenih nacija na Kosovu (UNMIK) i kojom se od mene zahteva da u redovnim intervalima podnosim izveštaje o sprovođenju mandata. Izveštajem su obuhvaćene aktivnosti UNMIK-a, i sa njima povezana dešavanja, od 16. marta do 15. septembra 2020.

2. Prioriteti Misije ostaju unapređivanje bezbednosti, stabilnosti i poštovanja ljudskih prava na Kosovu i u regionu. U daljem ostvarivanju svojih ciljeva, UNMIK nastavlja svoje konstruktivno angažovanje s Prištinom i Beogradom, sa svim zajednicama na Kosovu, i sa regionalnim i međunarodnim akterima. Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju (OEBS) i vojne snage na Kosovu (KFOR) nastavljaju da obavljaju svoje uloge u okviru Rezolucije 1244 Saveta bezbednosti (1999). Misija Evropske unije za vladavinu prava na Kosovu (Euleks) i dalje je prisutna na Kosovu, u skladu sa saopštenjem predsednika Saveta bezbednosti od 26. novembra 2008 (S/PRST/2008/44) i mojim izveštajem od 24. novembra 2008 (S/2008/692). Agencije, fondovi i programi Ujedinjenih nacija blisko saraduju s Misijom.

II. Ključna politička i bezbednosna dešavanja

3. Narod i institucije Kosova suočavali su se s nekoliko istovremenih i međusobno povezanih izazova, pre svega s krizom zbog kovida-19, koja je, osim uticaja na javno zdravlje, nosila svoje ozbiljne ekonomske, društvene i političke posledice. Virus se ubrzano širio tokom druge polovine ovog izveštajnog perioda, i izazvao gubitke života i životnih prihoda širom Kosova, a kapaciteti javnih institucija bili su u velikoj meri opterećeni u naporima da se odgovori na pandemiju. Krizu izazvanu pandemijom pratila je i politička kriza, jer je vladi Premijera Aljbina Kurtija (*Vetëvendosje/VV*) izglasano nepoverenje na predlog koalicionog partnera, Demokratskog saveza Kosova (LDK), nakon samo dva meseca mandata. Saopštenje Specijalizovanog tužilaštva u junu, da su u Hagu podignute optužnice za ratne zločine i zločine protiv čovečnosti protiv Predsednika Hašima Tačija i lidera njegove nekadašnje stranke Demokratske partije Kosova (PDK), Kadrija Veseljija, dodatno je zakomplikovalo političku scenu u Prištini. Ova dešavanja i izazovi učinili su političke i bezbednosne okolnosti na Kosovu još nestabilnijim, u trenutku kad se svet bori da suzbije i savlada pandemiju virusa kovid-19.

4. Dok su na Kosovu, 18. marta, registrovani prvi potvrđeni slučajevi kovida-19, LDK se povukao iz koalicije sa VV, koje je na oktobarskim izborima 2019. osvojilo većinu glasova, što je na kraju dovelo do uspešnog izglasavanja nepoverenja vladi na čijem je čelu bio Aljbin Kurti. Međustranačke tenzije su rasle, a u javnosti su iznošena različita mišljenja, uključujući pozive na bezuslovno ukidanje takse od 100 odsto na uvoz robe iz Srbije i Bosne i Hercegovine, koju je 2018. uvela prethodna vlada pod vođstvom tadašnjeg premijera Haradinaja. Nakon što je Aljbin Kurti otpustio ministra unutrašnjih poslova i prvog potpredsednika LDK, kojeg je optužio da se otvoreno suprotstavlja odgovoru vlade na epidemiju kovida-19, LDK je napustio koaliciju, nazvavši otpuštanje neprihvatljivim kršenjem koalicionog sporazuma sa VV.

5. Dana 25. marta, 82 od 120 poslanika Skupštine Kosova glasalo je u korist predloga za izglasavanje nepoverenja Kurtijevoj vladi. Kurti i njegova stranka reagovali su pozivom na neodložno zakazivanje novih izbora. Međutim, nakon konsultacija s većinom političkih stranaka, Predsednik Tači je zaključio da je velika većina naklonjena opciji formiranja nove vlade. Dana 30. aprila, nakon izostanka odgovora VV na ponovljene zahteve Predsednika da se odredi drugi kandidat za premijera, Predsednik Tači je pozvao LDK, kao stranku na drugom mestu po broju osvojenih glasova na prethodnim izborima, da formira novu vladu. VV je osporilo ovaj potez pred Ustavnim sudom Kosova, koji je 28. maja podržao Predsednikovu odluku. I pored daljih protesta VV i jako raširenog nezadovoljstva u javnosti zbog političkih previranja u vreme vanrednog stanja u oblasti javnog zdravlja, Skupština Kosova je, 3. juna, tesnom većinom odobrila da na čelu nove vlade bude potpredsednik LDK, Avdulah Hoti.

6. Nova vlada ima većinu u Skupštini od samo jednog glasa i sastavljena je od više manjih stranaka kosovskih Albanaca, među kojima su Alijansa za budućnost Kosova (AAK) i Inicijativa za Kosovo (NISMA/NpK), zajedno sa strankom kosovskih Srba – Srpskom listom i strankama koje zastupaju druge nevećinske zajednice. Kabinet Premijera Hotija je neznatno veći od onog prethodne vlade, sa četiri zamenika premijera i 16 ministara (prethodno ih je bilo 15), od kojih su tri žene ministarke, dok ih je u prethodnoj vladi bilo pet.

7. Po preuzimanju dužnosti, nova vlada je kao prioritet postavila bavljenje pandemijom i pospešivanje privrednog oporavka, borbu protiv kriminala i korupcije, unapređivanje dijaloga s Beogradom i napredovanje u evropskim integracijama. Ukinuta su i netarifna ograničenja na srpske proizvode, uključujući mere reciprociteta koje je nametnula prethodna vlada na čelu sa VV, ali je ukazano da bi mogle da budu ponovo uvedene ukoliko ne bude postignut potreban napredak u dijalogu s Beogradom. Međutim, neprestane unutrašnje političke borbe odložile su usvajanje zakona o upravljanju pandemijom i ublažavanju njenog uticaja na ekonomiju. Novi zakon o “sprečavanju i suzbijanju pandemije kovida-19” konačno je usvojen 14. avgusta, tri meseca nakon što je Ustavni sud predložio hitne zakonske promene kako bi se podržale mere koje je vlada uvela radi suzbijanja virusa. U julu, nakon stalnih bezuspešnih pokušaja usled nedostatka kvoruma, Skupština je ratifikovala pet međunarodnih finansijskih sporazuma, sa Svetskom bankom, Evropskom unijom i Evropskom bankom za obnovu i razvoj, u cilju podrške, između ostalog, modernizaciji poreske i carinske uprave Kosova i zakona o dodatnim budžetskim sredstvima. Tokom avgusta, Skupština je ratifikovala i dva dodatna finansijska sporazuma od velike važnosti za privredni oporavak, naime ugovor sa Svetskom bankom i ugovor o zajmu s Evropskom unijom o makro-finansijskoj pomoći. U odgovoru na pandemiju kovida-19, vlada je predložila plan privrednog oporavka u vrednosti od 1,2 milijarde evra, čije se usvajanje očekuje u Skupštini.

8. Dana 24. juna, Specijalizovano tužilaštvo je saopštilo da je pred specijalizovanim većima, 24. aprila 2020, podignuta optužnica od deset tačaka protiv Predsednika Tačija, lidera PDK Kadrija Veseljija i drugih pojedinaca. Optužnica ih tereti za ratne zločine i zločine protiv čovečnosti, uključujući ubistva, prisilni nestanak osoba, progon i torturu. Čeka se na preispitivanje i potvrdu optužnice od strane pretpretresnog sudije specijalizovanih veća, što bi trebalo da se dogodi do kraja oktobra, u skladu s važećim pravilima postupka i izvođenja dokaza. Specijalizovano tužilaštvo je navelo da su optužbe objavljene unapred zbog “stalnih pokušaja Hašima Tačija i Kadrija Veseljija da ometu i podriju rad KSV (kosovskih specijalizovanih

veća)”. Reagujući na ovo saopštenje, Premijer Hoti je pozvao na poštovanje Specijalizovanog suda. G. Veselji je u izjavi naveo da su “pravi motivi ” tužilaštva bili “potpuno politički”. Predsednik Tači je optužbe nazvao “lažnim”, obećavši da će dati ostavku ako kosovska specijalizovana veća potvrde optužnicu.

9. U televizijskom obraćanju 18. jula, Predsednik Tači je okarakterisao proces kao “još jedan tokom 21 godine okrivljavanja, optužbi i izmišljotina na račun Oslobođilačke vojske Kosova i borbe naroda Kosova za slobodu i suverenitet”. Skupština Kosova je u međuvremenu usvojila neobavezujuću rezoluciju o političkom i građanskom jedinstvu u zaštiti vrednosti naroda Kosova, pozivajući, između ostalog, na “zaštitu oslobodilačkog rata OVK, rešavanje pitanja nestalih lica i obezbeđivanje pravde za sve žrtve zločina Srbije”, kao i na nepristrasnost kosovskih specijalizovanih veća. U kosovskom budžetu za 2020, odobreno je 20 miliona evra za podršku potencijalnim optuženicima i njihovim porodicama. Pored toga, obnovljena je rasprava o ranije predloženom „nacrtu zakona o zaštiti vrednosti rata OVK“, koji posle prvog razmatranja 13. avgusta nije usvojen zbog nedostatka kvoruma. Međunarodni akteri i lokalne organizacije za ljudska prava oštro su kritikovali neke delove ovog nacrtu, napominjući da se njima krši pravo na slobodu izražavanja, kao i druga suštinska prava zagarantovana ustavom i međunarodnim normama. Udruženje veterana OVK je 14. avgusta podnelo peticiju Skupštini, kojom se traži izmena i dopuna Zakona o specijalizovanim većima i specijalizovanom tužilaštvu Kosova, kako bi se njihova nadležnost proširila na zločine koje su počinile srpske snage. Dana 24. avgusta, Predsednik Tači je podneo zahtev Skupštini Kosova za izmenu i dopunu Ustava radi razjašnjenja kraja mandata kosovskih specijalizovanih veća i specijalizovanog tužilaštva.

10. U kontekstu ovih dešavanja odvijale su se stalne javne debate i spekulacije o održivosti koalicione vlade pod vođstvom LDK. Dana 6. avgusta, VV je saopštilo da radi na prikupljanju potpisa u Skupštini Kosova radi podnošenja predloga za izglasavanje nepoverenja Hotijevoj vladi. Takođe, politički akteri su pokrenuli javne rasprave o izboru novog predsednika u slučaju da Predsednik Tači da ostavku pre isteka mandata u aprilu 2021.

11. Nastavak radova opštine Dečani na izgradnji tranzitnog puta ka Crnoj Gori kroz specijalnu zaštićenu zonu manastira Visoki Dečani, u suprotnosti s važećim zakonima, ponovo je izazvao političke i bezbednosne tenzije tokom ovog izveštajnog perioda. Nakon nastavka nadogradnje puta unutar specijalne zaštićene zone sredinom jula, Eparhija raško-prizrenska je uputila apel kosovskoj vladi i međunarodnoj zajednici da spreče dalje narušavanje specijalne zaštićene zone. Beograd je takođe osudio nastavak radova, a Predsednik Srbije Aleksandar Vučić zatražio da pitanje specijalnih zaštićenih zona bude stavljeno na dnevni red naredne sednice u okviru razgovora Beograda i Prištine uz posredovanje EU. Nakon što je Premijer Hoti, 26. avgusta, posetio ovu opštinu, radovi na izgradnji su zaustavljeni. Nakon obilaska mesta radi utvrđivanja činjenica, 27. avgusta, predstavnici Francuske, Nemačke, Italije, Ujedinjenog Kraljevstva i Sjedinjenih Država u Prištini, u pratnji zvaničnika iz EU, OEBS-a i KFOR-a, pozvali su kosovsku vladu da podrži Zakon o specijalnim zaštićenim zonama i da obezbedi sprovođenje odluke Ustavnog suda od 19. maja 2016, kojom se potvrđuju vlasnička prava Crkve na zemljištu. Opština se, međutim, još uvek nije obavezala da će trajno prekinuti nezakonitu izgradnju puta.

12. Od sredine marta do kraja maja, kad su na snazi bile mere ograničenja zbog pandemije, u srpskim zajednicama u Vučitrnu, selu Novake, Prizrenu, Istoku, Gnjilanu i Obiliću zabeležen je

porast krivičnih incidenata u kojima su na meti bili imovina i životna sredstva. Moj specijalni predstavnik je, 1. maja, zajedno s drugim međunarodnim predstavnicima na Kosovu, izrazio zabrinutost zbog porasta ovakvih incidenata i pozvao prištinske organe da kao prioritet za ove zajednice postave sprovođenje zakona, brzo utvrđivanje identiteta počililaca i javno odvrćanje od takvih dela.

III. Uticaj kovida-19 i odgovor

13. Uprkos blagovremenom odgovoru i striktnim merama protiv pandemije koje su početno dovele do relativnog suzbijanja virusa, situacija se pogoršala početkom juna, kad su mere ograničenja bile ublažene kako bi se dozvolilo ponovno pokretanje redovnih privrednih aktivnosti. Suočena s dramatičnim porastom broja slučajeva, vlada je ponovo nametnula određena ograničenja tokom jula meseca. Uvedena je zabrana kretanja tokom noćnih časova, zabrana javnog okupljanja i obavezno nošenje maski za lice u javnim zatvorenim prostorima. Pridržavanje ovih mera bilo je nedosledno, te je i njihov učinak na usporavanje stope širenja zaraze bio ograničen. Do kraja ovog izveštajnog perioda, zabeleženo je najmanje 15.000 slučajeva kovida-19 i preko 600 smrtnih slučajeva. Pored ostalih mera, trenutno se radi na jačanju kapaciteta za obavljanje testova na Kosovu, uz podršku međunarodne zajednice. Kosovski sistem javnog zdravlja je u mnogim slučajevima bio u položaju u kojem su potrebe prevazilazile postojeće kapacitete, uključujući raspoložive krevete za pacijente obbolele od kovida-19, testiranje, najneophodniju medicinsku opremu i raspoloživost kvalifikovanih negovatelja, kao i drugog medicinskog osoblja. Prema podacima od 9. septembra, približno 11 odsto svih zabeleženih slučajeva kovida-19 su zdravstveni radnici.

14. Na odgovor na pandemiju na Kosovu uticao je i paralelan rad postojećih zdravstvenih struktura u većinski srpskim oblastima koje podržava srpska vlada. Iako je u mnogim slučajevima funkcionisala ad hok saradnja između sistema kojima upravljaju Beograd i Priština, ta saradnja nije bila sistematična. Ova dva sistema uglavnom su uspevala da primene praktične dogovore o slobodnom protoku uzoraka za testiranje, neophodnih medicinskih sredstava, osoblja i pacijenata. U početnim fazama pandemije bilo je čestih razilaženja u pogledu mera ograničenja koje su nametale institucije Prištine i Beograda, što je postepeno postajalo usklađenje.

15. UNMIK i agencije, fondovi i programi Ujedinjenih nacija nastavile su rad tokom pandemije, uz primenu mera za smanjenje rizika, uključujući rad na daljinu. UNMIK i Tim Ujedinjenih nacija na Kosovu (UNKT) nastavljaju da međusobno usko povezuju napore u obezbeđivanju dobrobiti osoblja i kontinuiteta rada, kao i u pružanju podrške lokalnim vlastima i institucijama. Moj specijalni predstavnik je kao početni prioritet odredio poboljšanje medicinskih kapaciteta unutar misije koji će poslužiti svim službenicima Ujedinjenih nacija na terenu. U tom cilju UNMIK je obezbedio pouzdanu opremu, prostorije i specijaliste za lečenje osoblja UN-a i izdržavanih članova njihovih porodica, izuzev najkritičnijih slučajeva koji zahtevaju medicinsku evakuaciju. Moj specijalni predstavnik se lično angažovao s vlastima u Beogradu i Skoplju, Severnoj Makedoniji, kako bi postigao sporazume o medicinskoj evakuaciji osoblja UN i izdržavanih članova njihovih porodica. UNMIK i UNKT su takođe saradivali s Nacionalnim institutom za zdravlje radi testiranja osoblja sa simptomima. Međutim, kapaciteti za testiranje u Institutu preopterećeni su zbog velike potražnje, pa je UNMIK sklopio sporazume s drugim lokalnim laboratorijama radi obavljanja RT PCR testova (*Reverse Transcription Polymerase*

Chain Reaction/Reverzna transkripcija lančane reakcije polimeraze). Do kraja ovog izveštajnog perioda, potvrđeno je 23 slučaja kovida-19 među osobljem Ujedinjenih nacija i članovima njihovih porodica na Kosovu. Njih 17 su službenici UNMIK-a i njihovi članovi porodica (od kojih se 14 oporavilo, dok su tri slučaja i dalje aktivna), a šestoro njih su članovi osoblja UNKT i članovi njihovih porodica (koji su se svi oporavili).

16. U tesnoj saradnji sa UNKT, UNMIK je usmerio svoje raspoložive resurse na pružanje podrške javnim zdravstvenim institucijama i stanovništvu Kosova, pružajući posebnu podršku ispunjavanju hitnih potreba najugroženijeg stanovništva. Misija je veći deo svojih programskih aktivnosti prilagodila hitnim reagoivanjima u odgovoru na kovid -19. Distribuirani su higijenski paketi, hrana, oprema za ličnu zaštitu (PPE) i oprema za učenje na daljinu svim opštinama na Kosovu. Odgovarajući na zahteve zdravstvenih organa, UNMIK je obezbedio medicinska sredstva i PPE određenim institucijama, među kojima su između ostalih Ministarstvo zdravlja, policija i vatrogasci, Savet sudstva Kosova i kazneno-popravne službe. UNMIK je pokrenuo niz omladinskih i rodno zasnovanih projekata osmišljenih tako da doprinesu odgovoru na kovid-19, uključujući i pružanje podrške prihvatilištima za žrtve nasilja u porodici širom Kosova, kao i izradi i distribuciji štitnika za lice za zdravstvene radnike.

17. UNKT je pružao ključnu podršku vladi u odgovoru na kovid-19, prema opštim smernicama stalnog koordinatora UN-a, koordinisanjem pomoći u hitnim slučajevima u borbi protiv epidemije. Svetska zdravstvena organizacija, u tesnoj saradnji s ostalim agencijama UNKT-a, imala je ključnu ulogu u savetovanju i pomaganju kosovskim institucijama za javno zdravlje u borbi protiv pandemije. Kako je stopa širenja zaraze rasla tokom leta, tako je SZO, pored stalnog stručnog osoblja, slala dodatno tehničko osoblje na Kosovo i pomagala nabavku neophodne opreme, kao što su koncentratori kiseonika i ICU ventilatori. Dovedeni su eksperti da pomognu i popune kapacitete za posmatranje, obaveštavanje o rizicima i sprečavanje zaraze, kao i za testiranje i upravljanje slučajevima. Od meseca marta, članovi UNKT-a sproveli su bilateralnu i multilateralnu pomoć u vrednosti od preko 27 miliona američkih dolara. U junu, UNKT je završio procenu društveno-ekonomskih posledica, kao i međuagencijski plan odgovora usmeren na zdravstvo, društvenu zaštitu, privredni oporavak, makroekonomski odgovor i društvenu koheziju i otpornost zajednice, u cilju jačanja odgovora vlade na kovid-19.

IV. Sever Kosova

18. Dana 16. juna, gradonačelnik Severne Mitrovice i predsednik Srpske liste, Goran Rakić, podneo je ostavku na te položaje kako bi preuzeo mesto zamenika kosovskog premijera i ministra uprave i lokalne samouprave. Nakon konsultativnog sastanka s predstavnicima političkih stranaka i Centralne izborne komisije, 22. juna, Predsednik Tači je saopštio da zbog okolnosti u uslovima pandemije posebni lokalni izbori u Severnoj Mitrovici neće biti zakazani do oktobra 2020. Dana 21. juna, na Kosovu je održano glasanje za srpske parlamentarne izbore. Kao i na prethodnim takvim izborima, Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju (OEBS) pomagala je u sakupljanju glasova, uz više dodatnih zdravstvenih predostrožnosti, što je proteklo bez bezbednosnih incidenata i većih neregularnosti na 20 lokacija i 140 biračkih mesta na Kosovu.

19. Dana 2. aprila, gradonačelnici Severne i Južne Mitrovice, zajedno s komandantom kosovskih snaga (KFOR) Severnoatlantskog saveza (NATO), na zajedničkoj konferenciji za štampu održanoj na glavnom mostu na reci Ibar, apelovali su na građane obe opštine da se pridržavaju mera zaštite javnog zdravlja protiv kovida-19. To je bio prvi put od oktobra 2018. da su gradonačelnici zajedno dali izjavu javnosti.

20. Dana 29. jula, ministar unutrašnjih poslova Kosova i generalni direktor kosovske policije posetili su većinski srpsku opštinu Zubin Potok kako bi razgovarali o bezbednosnim izazovima s kojima se opština suočava usred pandemije, i kako bi osigurali usklađenije napore na sprovođenju zakona u borbi protiv organizovanog kriminala na nivou zajednice i opštine.

V. Normalizacija odnosa Beograda i Prištine

21. Nastavljeni su naponi na ponovnom pokretanju dijaloga Beograda i Prištine pod okriljem EU, koji je prekinut u novembru 2018. Dana 3. aprila, Evropska unija je imenovala Miroslava Lajčaka za specijalnog predstavnika za dijalog Beograda i Prištine i druga regionalna pitanja koja se tiču Zapadnog Balkana. Ovo imenovanje pozdravljeno je 6. maja, na samitu lidera EU i zemalja Zapadnog Balkana, koji su takođe iznova potvrdili evropsku perspektivu tog regiona i obavezanost da jačaju svoje angažovanje u procesu podrške političkom i društveno-ekonomskom preobražaju regiona. G. Lajčak je u junu obavio pripremne posete Prištini i Beogradu, kako bi razgovarao o modalitetima budućih sastanaka u okviru dijaloga.

22. Dana 10. jula, Francuska i Nemačka bile su domaćini virtualnog sastanka s Predsednikom Srbije Vučićem i kosovskim premijerom Hotijem, nakon čega je, 12. jula, s dvojicom lidera održan virtualni sastanak kojim je predsedavala EU, čime je zvanično obeležen nastavak dijaloga uz posredovanje EU. Zatim su se lideri lično susreli 16. jula i 7. septembra pod pokroviteljstvom visokog predstavnika EU za spoljnu politiku i bezbednost/potpredsednika Evropske komisije Žozepe Borelja i specijalnog predstavnika EU Lajčaka, na ekspertskom nivou, a središnje teme razgovora bila su pitanja vezana za nestala i raseljena lica i ekonomsku saradnju. Uoči sastanka održanog 7. septembra, Predsednik Vučić i Premijer Hoti izdali su zajedničko saopštenje u kojem su naglasili da “najviši prioritet” pridaju integracijama u EU i nastavku dijaloga pod okriljem EU. Takođe su se obavezali da će udvostručiti napore na obezbeđivanju daljeg usklađivanja sa EU u skladu sa svojim obavezama. Strane su ipak nastavile da iznose nesaglasne narative u pogledu očekivanog ishoda dijaloga, gde Priština insistira na uzajamnom priznavanju, dok Beograd naglašava važnost sprovođenja postojećih sporazuma.

23. Dana 4. septembra, pod pokroviteljstvom Sjedinjenih Država, Predsednik Vučić i Premijer Hoti sastali su se u Vašingtonu i potpisali odvojene dokumente kojima se obavezuju da će nastaviti da rade na “ekonomskoj normalizaciji”. Prema tim dokumentima, Beograd i Priština su obećali da će, između ostalog, sprovesti u delo prethodno dogovoreno ponovno uspostavljanje železničke linije i izgradnju autoputa, i da će s vladom SAD raditi na studiji izvodljivosti o zajedničkom korišćenju jezera Gazivode za potrebe pouzdanog snabdevanja vodom i energijom. Obe strane su se još dogovorile da će Kosovo pristupiti takozvanoj “mini Šengen” zoni, kojoj Srbija, Albanija i Severna Makedonija već pripadaju. Dokument još sadrži dogovor Prištine i Beograda da na period od godinu dana obustave svoje kampanje zadobijanja, odnosno povlačenja priznanja nezavisnosti Kosova.

24. U aprilu su članovi Regionalne grupe Kontinentalne Evrope Evropske mreže operatora prenosnih sistema električne energije (ENTSO-E) odobrili sporazum o povezivanju sa Kosovskim operatorom prenosnog i tržišnog sistema električne energije (KOSST), kojim se kosovskom operatoru dozvoljava da pristupi regionalnoj mreži operatora u Evropi. Sporazum je potpisan 30. juna i KOSTT-u je odobreno da istupi iz regulatornog područja Srbije unutar većeg regionalnog “kontrolnog bloka” koji pokriva i Severnu Makedoniju i Crnu Goru, i da može da funkcioniše kao nezavisna regulatorna zona s Republikom Albanijom. Ova odluka je takođe u skladu s energetske sporazumom Beograda i Prištine iz 2013, postignutog uz posredovanje EU, kojim se između ostalog predviđa da KOSTT postane zvanični operator prenosnog sistema na Kosovu.

VI. Povratak, pomirenje, kulturno nasleđe i odnosi između zajednica

25. Tokom ovog izveštajnog perioda, Kancelarija visokog komesara Ujedinjenih nacija za izbeglice (UNHCR) zabeležila je 189 dobrovoljnih povrataka pripadnika nevećinskih zajednica koji su bili raseljeni izvan Kosova i na Kosovu. Među povratnicima su 102 žene i 87 muškaraca (116 Srba, 22 Roma, 36 Egipćana, 12 Albanaca i troje Bošnjaka). Ovim je ukupan broj raseljenih pripadnika nevećinskih zajednica koji su našli trajno rešenje na Kosovu od 2000. godine porastao na 28.547, od toga 14.021 žena i 14.526 muškaraca (12.207 Srba, 7.670 Egipćana i Aškalija, 3.990 Roma, 1.878 Bošnjaka, 1.464 Goranca, 1.294 Albanca, 21 Crnogorac, 19 Turaka i četvoro Hrvata). Preostala su 16.052 raseljena lica na Kosovu (7.404 žene i 8.648 muškaraca), kao i 69.627 lica u regionu Zapadnog Balkana s potrebama povezanim s raseljenošću. Većina od približno 200.000 raseljenih lica s Kosova koja žive u regionu nalazi se u Srbiji.

26. Dana 29. maja, tehnička radna grupa, koju čine visoki predstavnici iz Beograda, Podgorice, Prištine i Skoplja, održala je virtualni sastanak u okviru “Skopskog procesa”, regionalne inicijative koju zajednički organizuju Kancelarija visokog komesara za izbeglice (UNHCR) i OEBS, u cilju podrške nalaženju trajnih rešenja za raseljena lica s Kosova. Učesnici su ocenili sprovođenje prethodno dogovorenih aktivnosti i obavezali se da će izraditi akcione planove na osnovu pet glavnih oblasti: (i) imovinskih prava; (ii) bezbednosti, dijaloga i reintegracije; (iii) lične dokumentacije; (iv) upravljanja podacima i (v) planiranja rešenja.

27. Dana 28. marta, Kancelarija poverenika za jezike objavila je godišnji izveštaj o pridržavanju kosovskih opština Zakona o upotrebi jezika. U izveštaju se navodi da nevećinske zajednice na Kosovu nastavljaju da se suočavaju s preprekama u pristupu pravosuđu, registraciji imovine i zdravstvenoj zaštiti usled neadekvatnog pružanja usluga i obezbeđivanja materijala na svim zvaničnim jezicima. Srpski predstavnici civilnog društva podneli su, 15. aprila i 9. juna, zvanične žalbe Kancelariji poverenika za jezike u vezi s nepoštovanjem Zakona o upotrebi jezika od strane kosovskih institucija prilikom objavljivanja informacija o kovidu-19.

28. Dana 3. avgusta, Međunarodna organizacija za migracije (IOM) pokrenula je s lokalnim partnerima u opštini Đakovica projekat procenjivanja i praćenja potreba radi poboljšanja pristupa za zajednice kosovskih Roma, Aškalija i Egipćana informacijama o preventivnim merama protiv kovid-19, socijalnim službama i osiguranju životnih prihoda. Ovo je prvi u nizu projekata koji će se sprovoditi u 12 kosovskih opština do novembra 2020. UNHCR, UNMIK i ostali

međunarodni akteri nastavili su s pružanjem podrške kosovskim zajednicama Aškalija, Egipćana i Roma u dobijanju ličnih isprava i rešavanju pitanja građanskog statusa kako bi im se omogućio pristup javnim uslugama. U odgovoru na krizu kovida-19, UNKT je pojačao svoju podršku zajednicama Roma, Aškalija i Egipćana, pre svega u pogledu ishrane i higijene, zdravlja, obrazovanja, isprava o građanskom statusu i društvene inkluzije, istovremeno procenjujući uticaj pandemije na ove zajednice kako bi im se omogućila ciljana pomoć s posebnim osvrtom na žene i decu. Tokom perioda razmotrenog u ovom izveštaju nije bilo doprinosa za namenski fond Ujedinjenih nacija za podršku kosovskim zajednicama Aškalija, Egipćana i Roma koje su bile pogođene trovanjem olovom na Kosovu, pa je Fond ostao bez mogućnosti da podrži njihove hitne potrebe.

VII. Vladavina prava i ljudska prava

29. Tokom ovog izveštajnog perioda, kosovski tužioci i sudovi podigli su optužnice i doneli presude u nekoliko predmeta organizovanog kriminala i korupcije visokog profila. U aprilu je optuženo 19 osoba, među kojima su jedan poslanik Skupštine Kosova i troje bivših ministara, za navodnu zloupotrebu službenog položaja i ovlašćenja u procesu privatizacije Kosovske energetske korporacije 2013. godine. Podignuta je optužnica i 23. aprila protiv petorice policijskih službenika za organizovani kriminal, zloupotrebu službenog položaja i ovlašćenja, i za krijumčarenje robe. U maju je Specijalno tužilaštvo Kosova podiglo optužnicu za organizovani kriminal protiv sedam osoba osumnjičenih za neovlašćen prevoz i prodaju oružja i za neovlašćenu kupovinu i prodaju narkotika. Specijalno tužilaštvo optužilo je još 33 lica za zloupotrebu službenog položaja i ovlašćenja primanjem mita, krijumčarenjem robe i neovlašćenim posedovanjem oružja.

30. S druge strane, lokalne organizacije civilnog društva i dalje su ukazivale na sporo napredovanje u rešavanju problema korupcije i organizovanog kriminala, izražavajući zabrinutost zbog čestih ublaženih kazni. Dana 23. juna, Pravni institut Kosova objavio je izveštaj na osnovu saznanja dobijenih sistematičnim praćenjem 334 predmeta korupcije i 1.180 sudskih rasprava tokom 2019, u kojem je obelodanjeno da je većina predmeta korupcije na visokom nivou i umešanosti u organizovani kriminal bila ili odbačena ili je postupak bio prekinut od strane tužilaštva. Dana 31. avgusta, Savet tužilaštva Kosova je takođe objavio izveštaj o proceni rada sistema tužilaštva u rešavanju predmeta u poslednjih šest godina. U izveštaju su potvrđena saznanja Pravnog instituta Kosova da su većina izveštaja i istraga o slučajevima korupcije i organizovanog kriminala bili ili odbačeni ili prekinuti.

31. Kosovski sudovi doneli su presude i u nekoliko slučajeva ratnih zločina i s njima povezanim predmetima. U aprilu je Vrhovni sud vratio na ponovno suđenje predmet protiv bivšeg istaknutog pripadnika OVK optuženog za zločine za koje se navodi da ih je počinio u Suvoj Reci u junu 1999. godine. Takođe u aprilu, Osnovni sud u Prištini proglasio je krivim nekadašnjeg gradonačelnika Srbice za bekstvo iz pritvora u dva navrata, u avgustu i u septembru 2015, dok je protiv njega trajalo suđenje za ratne zločine nad civilnim stanovništvom. Izrečena mu je novčana kazna od 12.000 evra. Dana 22. juna, Osnovni sud u Prizrenu proglasio je bivšeg pripadnika jugoslovenske rezervne policije krivim za ratne zločine nad civilnim stanovništvom počinjene u selu Mala Kruša, u martu 1999, odnosno za pljačku i uništenje imovine, kao i za

skrnavljenje leševa nepoznatog broja neidentifikovanih lica. Izrečena mu je kazna od 22 godine zatvora.

32. Krajem juna, Tužilaštvo Srbije za ratne zločine najavilo je podizanje optužnice protiv kosovskog Albanca koji je uhapšen i pritvoren u Beogradu, u januaru 2020, zbog zločina za koje se navodi da ih je počinio u selu Rudice, u opštini Klina, u junu i julu 1999. godine. Viši sud u Beogradu je naknadno vratio optužnicu i od Tužilaštva zatražio da sprovede dalju istragu.

33. UNMIK je nastavio da podržava napore na utvrđivanju sudbine 1.643 lica koja se vode kao nestala još iz vremena kosovskog sukoba. Dana 30. juna, UNMIK je obezbedio opremu i tehničku podršku za beogradsko-prištinsku radnu grupu za lica koja se vode kao nestala u vezi s događajima na Kosovu, kako bi ojačao kapacitete ove radne grupe u oblasti koordinisanja, razmenjivanja i obrađivanja informacija o nestalim licima. Dana 30. avgusta, na Međunarodni dan žrtava prisilnih nestanaka, moj specijalni predstavnik je iznova potvrdio podršku UNMIK-a radu na utvrđivanju sudbine nestalih lica na Kosovu. Pristup ovim informacijama je osnovno ljudsko pravo i presudni element izgradnje poverenja i pomirenja između zajednica.

34. UNMIK je nastavio da pomno prati rastuće posledice kovida-19 na ljudska prava i mera za njegovo suzbijanje, posebno u pogledu nesrazmernog uticaja koji ima na nevećinske zajednice i na osobe u osetljivijem položaju, kao što su žene i devojčice, starije osobe, lica lišena slobode i lica u pokretu. Dana 4. aprila, reagujući na izveštavanje medijskih glasila koja su obelodanila lične podatke osoba u karantinu, Institucija ombudsmana Kosova izdala je saopštenje u kojem se mediji pozivaju da se pridržavaju Ustava i zakonskih propisa koji se tiču zaštite ličnih podataka. Moj specijalni predstavnik je pozvao sve institucije i ostale aktere da budu oprezni zbog moguće stigmatizacije i diskriminacije tokom borbe protiv kovida-19, i da primenjuju inkluzivni odgovor tako da niko ne bude zapostavljen i da prava pacijenata na privatnost budu poštovana.

35. Tokom perioda razmotrenog u ovom izveštaju, pripremni tim za osnivanje kosovske komisije za istinu i pomirenje nastavio je da vodi javne konsultacije s članovima civilnog društva i akademskih i lokalnih zajednica na Kosovu, radi razgovora o funkcionalnim modalitetima i nadležnostima takve komisije. Dana 8. juna, UNMIK je bio učesnik virtualnog sastanka na kojem je pripremni tim obavestio relevantne aktere o procesu izrade nacрта normativnog akta i njegovih materijalno-pravnih odredaba.

36. Kosovo je nastavilo da krivično goni lica za koje se sumnja da su učestvovala u stranim ratovima i terorizmu. U junu i julu, Specijalno odeljenje Osnovnog suda u Prištini donelo je osuđujuću presudu u predmetima protiv sedam žena, koje su bile deo grupe koja se vratila iz Sirijske Arapske Republike na Kosovo u aprilu 2019 (pogledati S/2019/461). Sud je svaku osudio na po dve godine uslovne kazne zatvora i obavezno psihološko savetovanje. Pored toga, Apelacioni sud je objavio presude u predmetima protiv trojice muškaraca iz iste grupe, kojima je za dvojicu njih povećao kazne izrečene pred prvostepenim sudom, a trećem je potvrđena već izrečena kazna.

37. S obzirom na izveštaje da je zbog mera suzbijanja kovida-19 povećan broj slučajeva nasilja nad decom, na snagu je, 17. jula, stupio Zakon o zaštiti deteta. Ovaj novi zakon predviđa zaštitu dece od fizičkog i mentalnog nasilja, zlostavljanja, iskorišćavanja, zanemarivanja i drugih oblika

nasilja kojima im se ugrožava život, sigurnost, zdravlje, obrazovanje ili razvoj. Novi zakon, koji na prvo mesto stavlja najbolje interese deteta, u skladu je s međunarodnim standardima i načelima Ustava.

VIII. Žene i mir i bezbednost

38. Tokom ovog izveštajnog perioda, komisija kosovske vlade zadužena za verifikaciju i priznavanje statusa preživelih žrtava ratnog seksualnog nasilja primila je 63 zahteva, tako da broj zahteva primljenih od njenog osnivanja, u februaru 2018, iznosi 1.303. Do danas je status preživele žrtve priznat u 846 slučajeva (819 žena i 27 muškaraca), dok je 262 zahteva (224 žene i 38 muškaraca) odbijeno.

39. Od početka pandemije kovida-19 zabeležen je stalni porast slučajeva rodno zasnovanog nasilja i nasilja u porodici. Od januara do juna 2020, kosovskoj policiji je prijavljeno 1.012 slučajeva nasilja u porodici, što u poređenju sa 785 tokom istog perioda u 2019. godini predstavlja porast od 29 odsto. Tokom ovog izveštajnog perioda, Grupa za bezbednost i rodna pitanja, koju čini više aktera i čiji je član i UNMIK, a kojom predsedava Entitet Ujedinjenih nacija za rodnu ravnopravnost i osnaživanje žena (UN-Žene), fokusirala se na pružanje pomoći ženama i devojkicama da prevaziđu nepovoljan uticaj mera izolacije, prvenstveno rizike od nasilja u porodici i rodno zasnovanog nasilja. U partnerstvu s entitetom UN-Žene, UNMIK je pomogao prihvatilišta za žrtve nasilja u porodici širom Kosova doniranjem posteljine i odeće, kao i opreme za onlajn nastavu za decu koja žive u prihvatilištima. Pored toga, pokrenuta je kampanja podizanja svesti preko televizijskog spota u kojem se preživele žrtve ohrabruju da prijave nasilje u porodici, i preko informativnog vizuelnog materijala o prijavljivanju slučajeva nasilja u porodici. Tokom prvih meseci „zatvaranja“ zbog kovida-19, Misija OEBS na Kosovu je takođe pokrenula kampanju protiv nasilja u porodici na svim zvaničnim jezicima, kojom se javnost obaveštava o podršci i uslugama koje su žrtvama na raspolaganju. Ovu kampanju podržao je KFOR emitovanjem radio poruke na albanskom i srpskom jeziku.

40. Dana 29. juna, gradonačelnik Zubinog Potoka i glavni izvršni službenik opštine Severna Mitrovica svečano su otvorili prvo regionalno prihvatilište na severu Kosova za osobe koje su preživele nasilje u porodici i rodno zasnovano nasilje. Izgradnju prihvatilišta finansirao je UNMIK. Dana 2. jula, gradonačelnik Đakovice potpisao je sporazum s lokalnim prihvatilištem za žene – žrtve nasilja u porodici, da će godišnje za prihvatilište izdvajati 4.000 evra u periodu od tri godine.

41. U okviru inicijativa u odgovoru na kovid-19, dokumentarni film “Nisam tvoja imovina” u produkciji UNMIK-a prikazan je na jednom lokalnom TV kanalu 2. jula, nakon čega je usledila diskusija na visokom nivou o uticaju kovida-19 na žene. Ovaj događaj imao je više od 171.000 pregleda na društvenim medijima. Pored toga, 54 žene i šest muškaraca poboljšali su svoje životne prihode kroz projekat ostvarivanja prihoda kojeg finansira UNMIK, a u okviru kojeg je proizvedeno 24.000 maski za lice, koje su u julu distribuirane osetljivijoj populaciji u pet opština na Kosovu.

42. Iako je većina osnovaca i srednjoškolaca uspela da završi školsku godinu putem nastave na daljinu koju je sprovedlo Ministarstvo obrazovanja Kosova, nepostojanje pristupa opremi

informacione tehnologije i povezanosti na internet povećalo je već postojeće nejednakosti i uticalo na prava pojedinih na obrazovanje. Ugroženost devojčica i dečaka iz zajednica Roma, Aškalija i Egipćana je osobito dodatno pogoršana pandemijom kovida-19. Većina dece iz ovih zajednica, naročito devojčice i mlade žene, nemaju pristup opremi informacione tehnologije ili internetu. Uz to i sa većim brojem obaveza u obavljanju kućnih poslova, mlade žene i devojčice izložene su riziku od gubitka školske godine, a u krajnjem slučaju i od napuštanja škole.

IX. Izgradnja poverenja, partnerstvo i saradnja

43. Tokom ovog izveštajnog perioda, projekti izgradnje poverenja ove Misije prilagođeni su kako bi bio podržan narod Kosova u borbi protiv pandemije i kako bi bile zadovoljene hitne potrebe, pritom obezbeđujući da doprinose njihovim sveukupnim ciljevima izgradnje poverenja među zajednicama. Platforma za izgradnju poverenja na Kosovu, koja je pokrenuta virtuelno 17. marta, obezbedila je informacije iz oblasti javnog zdravlja na lokalnim jezicima, uz istovremeno praćenje i deljenje informacija o naporima lokalnih aktera i aktera civilnog društva, međunarodnih organizacija i centralnih i lokalnih institucija Kosova u cilju sprovođenja preporuka sa Foruma Ujedinjenih nacija za izgradnju poverenja na Kosovu, održanog u Ljubljani (Slovenija), u maju 2018. godine. Tokom juna, UNMIK je u saradnji sa IOM-om, završio drugu fazu inicijative za izgradnju poverenja koja ima za cilj promovisanje učenja oba zvanična jezika, proširenjem sadržaja albansko-srpskog i srpsko-albanskog elektronskog rečnika i pružanjem podrške kosovskim institucijama u širenju informacija o Kovidu-19 na oba zvanična jezika, kao i izradom onlajn sadržaja koji se odnosi na Kovid-19. Serija opštinskih debata na temu izgradnje poverenja, čiji je pokrovitelj UNMIK, takođe je prilagođena kako bi se posvetila rešavanju pitanja i problema povezanih sa Kovidom-19 posredstvom virtuelnih sredstava. Debate, intervjui medicinskih eksperata i članci objavljeni tokom ovog izveštajnog perioda imali su ukupno 1.971.000 pregleda na platformama društvenih medija na Kosovu.

44. Kao rezultat mera uvedenih sredinom marta za sprečavanje širenja Kovid-19, Misija je prilagodila svoju podršku prvom pilot-svratištu na Kosovu za decu sa ulice i njihove porodice kako bi omogućila održavanje virtuelnih učionica i pružanje psihosocijalne podrške i savetovanja. Pored toga, podeljeni su higijenski i prehrambeni paketi za 25 porodica bez krova nad glavom, čime je obuhvaćeno 52 odraslih i 131 dete. U konsultaciji sa UNKT, ove aktivnosti su nadopunile inicijative UNICEF-a usmerene na obezbeđivanje stalnog pristupa osnovnim zdravstvenim i prehrambenim uslugama za žene, decu i ugrožene zajednice, kao i kontinuiranu podršku u oblastima obrazovanja, socijalne zaštite i zaštite dece.

45. UNMIK je nastavio da pruža podršku integraciji i radu pravosuđa u skladu sa preporukama Foruma za izgradnju poverenja na Kosovu, sa fokusom na potrebe nastale u vezi sa pandemijom Kovid-19. UNMIK je u partnerstvu sa lokalnom nevladinom organizacijom, Centar za zastupanje demokratske kulture, nastavio da pruža podršku Osnovnom sudu u Mitrovici u pogledu prevođenja sudskih spisa, kako bi se smanjio broj zaostalih predmeta. Takođe je podržao integraciju mladih pravnikar iz redova kosovskih Srba u kosovski pravni sistem kroz ciljanu obuku o kosovskom pravosudnom ispitu, sudskoj i pravnoj praksi. Programskim fondovima koje je obezbedio UNMIK, Program Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) je pomogao osnovnim sudovima u Prištini, Uroševcu, Gnjilanu i Vrhovnom sudu sa prevođenjem sudskih spisa, a omogućio je i petonedeljnu obuku za 30 sudskih prevodilaca na temu prevodilačkih veština u oblasti prava. Dana 25. juna, predsednik Osnovnog suda u Mitrovici svečano je otvorio novu sudnicu Osnovnog suda u Mitrovici, koju je u potpunosti opremom i nameštajem opremio UNMIK.

46. Centar za pravnu pomoć pri Pravnom institutu Kosova, koji podržava UNMIK, obezbedio je besplatnu pravnu pomoć za 611 lica (207 žena i 404 muškarca) u vezi sa pitanjima koja se odnose na imovinska prava, prava na rad i penziju, i nasilje u porodici. Tokom maja, u okviru projekta koji je finansijski podržao UNMIK, lokalna nevladina organizacija Inicijativa za pravdu i jednakost organizovala je niz onlajn kurseva na temu nasilja u porodici, naloga za zaštitu, podelu zajedničke imovine i finansijsku podršku koja se odnosi na policijsko i osoblje pravosudnog sistema. Takođe je objavila niz članaka o pravnoj pismenosti i video materijala o pravima žrtava i pravnom savetovanju za žrtve nasilja u porodici.

47. Dana 31. marta, uz podršku UNMIK-a, Kancelarija Ujedinjenih nacija za borbu protiv droge i kriminala i Agencija Evropske unije za obuku organa za sprovođenje zakona završili su zajednički regionalni projekat pokrenut 2017. godine, koji je imao za cilj podršku izgradnji kapaciteta o finansijskim istragama u Jugoistočnoj Evropi. U toku finalne faze projekta, više od 100 predstavnika kosovskih organa za sprovođenje zakona i pravosuđa koji su učestvovali na obuci izradilo je plan za finansijske istrage koji je prilagođen pravnom okviru Kosova. Ovaj projekat je ojačao kapacitete Kosova za borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma i doprineo jačanju saradnje između agencija za sprovođenje zakona u regionu.

48. UNMIK je nastavio da pojačava svoju saradnju sa organizacijama civilnog društva koje se bave ljudskim pravima kako bi doprineo dijalogu među zajednicama i podstakao praćenje povreda ljudskih prava i drugih problema vezanih za ljudska prava na nivou uže zajednice. UNMIK je podržao nekoliko lokalnih organizacija civilnog društva koje se bave ljudskim pravima u izradi njihovog prvog zajedničkog izveštaja o stanju ljudskih prava na Kosovu koji je objavljen 30. juna. Ovaj izveštaj, koji popunjava postojeću prazninu u praćenju i izveštavanju o ljudskim pravima na Kosovu, nastao je na kraju participativnog procesa koji je okupio predstavnike organizacija civilnog društva različitog etničkog porekla u skladu sa naporima UNMIK-a usmerenim na izgradnju poverenja.

49. UNMIK je nastavio svoj rad u cilju podrške agendi mladih, mira i bezbednosti, uključujući kroz reagovanje na pandemiju Kovid-19. Između marta i juna, UNMIK je organizovao deset onlajn diskusija sa mladima i lokalnim predstavnicima iz deset etnički mešoviti opština, što je dovelo do nekoliko zajedničkih aktivnosti, uključujući distribuciju lične zaštitne opreme i uključivanje omladinskih saveta u opštinske jedinice za hitno reagovanje u opštinama Vučitrn, Lipljan, Orahovac i Istok. U okviru daljeg postupanja koje se odnosi na pomenute opštinske sastanke, tokom jula i avgusta, UNMIK je podržao mlade bicikliste-volontere u isporuci više od 1.300 maski za višekratnu upotrebu za 500 ugroženih porodica, uključujući iz nevećinskih zajednica, i 2.100 plakata sa informacijama koje se odnose na podizanje svesti o Kovidu-19, u opštinama Lipljan, Prizren, Kačanik i Kosovo Polje. U planu su slične akcije i u drugim opštinama na Kosovu. UNMIK je takođe podržao Inovacioni centar u Mitrovici, Inovacioni centar u Gračanici i Multietnički omladinski centar iz Klokota nabavkom desktop 3D štampača i filamenata za proizvodnju zaštitnih vizira za lice. Od maja do juna, proizvedeno je više od 900 zaštitnih vizira za lice koji su isporučeni lokalnom medicinskom osoblju i zdravstvenim stručnjacima na prvoj liniji odbrane. Osim toga, Omladinski centar za kulturnu raznolikost i razvoj manjina u Klokotu, koji podržava UNMIK, održao je nedeljne onlajn radionice na temu mentalnog zdravlja, digitalne medijske pismenosti, borbe protiv dezinformacija i govora mržnje na internetu. Ove radionice nadopunjuju onlajn kampanju o podizanju

svesti koju je podržao UNMIK, sprovedenu od strane Ujedinjene omladinske radne grupe, koja je obuhvatila više od 12.000 mladih.

50. Dana 7. avgusta, UNMIK je predstavio svoj rad koji se odnosi na međuetničku saradnju mladih, na događaju koji su organizovali UNKT i Asocijacija mladih hrišćana (YMCA) Kosova u okviru kampanje UN75. Nakon usvajanja Rezolucije 2535 (2020) Saveta bezbednosti od 14. jula 2020. godine o mladima, miru i bezbednosti, dana 27. avgusta, UNMIK, Verifikaciona misija UN u Kolumbiji i Misija UN za pomoć Iraku, organizovali su prvu zajedničku onlajn platformu za mlade kako bi podelili iskustva i ideje mladih na Kosovu, u Iraku i Kolumbiji o izgradnji mira i borbi protiv pandemije Kovid-19. Događaj je okupio mlade graditelje mira sa Kosova, iz Iraka, Kolumbije, Avganistana i Meksika kako bi razgovarali o učešću mladih u mirovnim procesima i procesima donošenja odluka, izazovima koji se odnose na uključivanje mladih žena u inicijative za izgradnju poverenja, značaju rada mladih u cilju pomirenja i izgradnje kolektivnog sećanja, i značaju kulturnih i drugih aktivnosti koje doprinose prevazilaženju podela u zajednici. Dana 9. septembra, UNMIK je zajedno sa predstavnicima mladih sa Kosova, takođe predstavio svoja postignuća u izgradnji poverenja koja se odnose na mlade, na sastanku koji je održan Arija formulom na temu primene agende za mlade, mir i bezbednost u mirovnim operacijama UN-a.

51. Tokom ovog izveštajnog perioda, UNMIK je omogućio izdavanje 26 crvenih poternica i sedam zahteva za izručenje na Kosovo od strane članica Međunarodne organizacije kriminalističke policije (INTERPOL). Otvoreno je i 608 slučajeva za istragu u bazi podataka Interpola, tako da ukupan broj otvorenih predmeta koji se odnose na teritoriju ili građane Kosova iznosi 560. UNMIK je takođe obradio 4.806 pošiljki zvanične korespondencije Interpola. Pored toga, u julu, Vlada Kosova je potpisala dokument o "radnom aranžmanu" sa Agencijom Evropske unije za saradnju u sprovođenju zakona (EVROPOL), koji se odnosi na saradnju u borbi protiv organizovanog kriminala, korupcije i drugih oblika teškog kriminala.

X. Zapažanja

52. Izražavam svoju duboku solidarnost sa narodom Kosova u teškim vremenima koje je uzrokovala globalna pandemija. Drago mi je što su i UNMIK i UNKT u poziciji da podrže napore kosovskih institucija da se zaustavi širenje Kovid-19 i ublaže socio-ekonomski efekti zdravstvene krize, naročito na najugroženije stanovništvo. Pozdravljam posvećenost kosovskog rukovodstva borbi protiv pandemije, unapređivanju dijaloga sa Beogradom i evropskim integracijama. Takođe pozivam novu Vladu Kosova da nastavi sa jačanjem vladavine prava, da podrži postupke utvrđivanja odgovornosti za ozbiljna kršenja ljudskih prava, da preduzme odlučne korake u borbi protiv korupcije i nekažnjivosti i da implementira okvire za ljudska prava, uključujući obezbeđivanjem pristupa zasnovanog na ljudskim pravima prilikom odgovora i oporavka od Kovid-19.

53. Zabrinut sam zbog političke polarizacije koja opstaje u Prištini i koja je uticala na upravljanje pandemijom. Pozivam sve političke subjekte na Kosovu da se ujedine oko prioriteta zaštite javnog zdravlja i podrške vladinim institucijama, kako bi bio obezbeđen usklađen i efikasan odgovor u cilju suzbijanja pandemije i povezanih socio-ekonomskih izazova i izazova u javnom zdravlju.

54. Porast prijavljenih slučajeva nasilja u porodici od početka pandemije Kovid-19 je zastrašujući. Pozivam kosovske institucije da pojačaju svoje napore u sprovođenju pravne i druge

zaštite i da rade na uklanjanju nejednakosti sa kojima se suočavaju žene. Vlada bi trebalo da nastavi da ulaže napore kako bi pomogla preživelim žrtvama seksualnog nasilja povezanog sa sukobom, uključujući obezbeđivanjem inkluzivne podrške usredsređene na žrtve.

55. Pozdravljam to što su UNMIK i njegovi partneri brzo prilagodili svoje programske aktivnosti koje se odnose na izgradnju poverenja, kako bi podržali upravljanje pandemijom i kako bi bile zadovoljene hitne potrebe Kosova. Kreativna upotreba strateških komunikacionih alata, poput višejezične elektronske Platforme za izgradnju poverenja na Kosovu i rasprava u skupštinskim salama, doprinela je obezbeđivanju širenja ključnih informacija povezanih sa javnim zdravljem zajednicama širom Kosova. UNMIK i Tim UN-a na Kosovu nastaviće da prilagođavaju svoje operacije promenjenom okruženju i prioritet će im biti podrška Kosovu, naročito najugroženijima.

56. Pozdravljam nastavak dijaloga pod okriljem EU između Beograda i Prištine, nakon poduže obustave. Obnovljena posvećenost normalizaciji odnosa je očigledna i nadam se da će tako i ostati dok se ne pronađe sveobuhvatno rešenje. Ohrabruje me konstruktivno učešće obe strane u početnoj fazi pregovora koje vodi specijalni predstavnik Evropske unije Lajčak i kontinuirano lično angažovanje visokog predstavnika EU Borela. Strane bi trebalo da nadgrade dosadašnji napredak ostvaren u razgovorima, što se odnosi i na sporazume koje su strane potpisale pod pokroviteljstvom SAD koji se odnose na “ekonomsku normalizaciju”. Nadam se da će nastavak razgovora pomoći da se rasvetli sudbina preostalih nestalih lica i da se može ostvariti napredak u vezi privredne saradnje i povratka raseljenih lica, kao i pogledu sprovođenja drugih nerealizovanih sporazuma.

57. Pozivam rukovodstvo u Beogradu i Prištini da pokažu fleksibilnost i kreativnost u cilju prevazilaženja razlika. Apelujem na političke lidere da obezbede inkluzivan pristup zasnovan na većem učešću ključnih aktera, posebno žena i mladih, u konsultacijama i procesima donošenja odluka, i uključivanje rodne i omladinske perspektive u sprovođenje sporazuma koji utiču na život stanovništva.

58. Zabrinut sam zbog obnovljenih tenzija u vezi sa izgradnjom u specijalnoj zaštićenoj zoni manastira Visoki Dečani, UNESCO lokaliteta svetskog nasleđa. Iako su radovi obustavljeni, jasna posvećenost kosovskih vlasti poštovanju zakona, uključujući presude Ustavnog suda kojom se štite imovinska prava Srpske pravoslavne crkve, biće od suštinskog značaja za očuvanje poverenja među zajednicama.

59. Ponovo naglašavam posvećenost Ujedinjenih nacija pružanju podrške zajednicama Aškalija, Egipćana i Roma koje su pogođene trovanjem olovom na Kosovu. Nažalost, nije bilo dodatnih priloga za Namenski fond Ujedinjenih nacija koji je uspostavljen kako bi bili podržani ciljani projekti u korist ovih zajednica. Ponovo apelujem na Države članice i druge aktere i organizacije da daju svoj dobrovoljni doprinos kako bi bio omogućen efikasan odgovor na potrebe ovih ugroženih zajednica.

60. Tokom ovog izveštajnog perioda, Specijalizovano tužilaštvo je ostvarilo dodatni napredak u svojim istragama. Pozivam sve relevantne strane, kosovske institucije i međunarodne aktere da pruže punu podršku i saradnju pomenutim naporima, koji su od presudnog značaja za mirnu budućnost Kosova.

61. Zahvaljujem se svom specijalnom predstavniku, Zahiru Taninu, na njegovom vođstvu tokom ovog teškog perioda i celokupnom osoblju Misije na njihovoj predanoj podršci Kosovu, uključujući i rešavanju izazova povezanih sa pandemijom. Ponovo izražavam svoju zahvalnost koordinadoru Ujedinjenih nacija za razvoj, agencijama, fondovima i programima Ujedinjenih nacija na njihovoj dragocenoj saradnji sa UNMIK-om, kao i dugogodišnjim partnerima Ujedinjenih nacija na Kosovu, uključujući KFOR-u, Evropskoj uniji i OEBS-u.

Aneks I.

Izveštaj Visokog predstavnika Evropske unije za spoljnu politiku i bezbednost Generalnom sekretaru o aktivnostima Misije Evropske unije za vladavinu prava na Kosovu od 16. marta do 15. septembra 2020.

1. Sažetak

Ovaj izveštajni period bio je zasenjen pandemijom Kovid-19. Uprkos vanrednoj situaciji, Misija je nastavila da sprovodi svoj mandat, iako sa smanjenim fizičkim prisustvom. Predsednik Kosova Hašim Tači i visoki predstavnik Žosep Borel razmenom pisama dogovorili su jednogodišnje tehničko produženje mandata Misije 2018-2020, zbog situacije u vezi sa pandemijom. Misija je u međuvremenu nastavila sa sprovođenjem svih zadataka koji su joj povereni.

Nakon odluke Sudskog saveta Kosova (SSK) da ukloni svoje mere ograničenja povezane sa pandemijom i da dozvoli ponovno održavanje sudskih rasprava, Misija je nastavila sa svojim aktivnostima nadgledanja predmeta. Za vreme pomenutih ograničenja, dozvoljeno je održavanje samo nekolicine hitnih saslušanja. Jedinica za nadgledanje predmeta Euleksa (CMU) izvršila je pregled suđenja koja su u toku, koja će možda morati da se održe ponovo, jer ročišta nisu održana tri uzastopna meseca.

CMU je takođe učestvovala u radu nekoliko radnih grupa (RG) Ministarstva pravde, koje se bave Funkcionalnom revizijom sektora vladavine prava, procesa koji ima za cilj reforme pravosudnog sistema (uključujući postupak provere), kao i u RG za finalizaciju revidiranog Zakona o krivičnom postupku.

Misija je takođe doprinela izradi novog Zakona o Kazneno-popravnoj službi Kosova (KPSK) njenim učešćem na ekspertskom nivou u relevantnim RG.

U prilog dijalogu pod okriljem EU između Beograda i Prištine, Misija je nastavila da omogućava sprovođenje IBM Tehničkog protokola i sporazuma iz dijaloga koji se odnose na slobodu kretanja i pravosuđe. S tim u vezi, Euleks je učestvovao u Radnoj grupi koja se bavi izradom nove Nacionalne strategije za IBM.

Sudbina nestalih lica nastavila je da privlači pažnju u toku izveštajnog perioda i pozitivna uloga Euleksa u identifikovanju ostataka nestalih lica naglašena je u većem broju izveštaja domaćih i inostranih medija.

U maju, Euleks je pokrenuo medijsku kampanju "Progovori na vreme" koja naglašava važnost očuvanja bioloških dokaza u slučajevima seksualnog nasilja. Događaj je pokrenut u okviru tekuće kampanje podizanja svesti, koju su Misija i Institut za sudsku medicinu (ISM) pokrenuli prošle godine.

Euleks je nastavio da podržava Kosovsku policiju u oblasti međunarodne policijske saradnje na različitim nivoima. Misija je takođe nastavila je da održava svoje kapacitete za brzu intervenciju, kao druga interventna instanca i nastavila je da pruža podršku Specijalizovanim većima i Specijalizovanom tužilaštvu. Posredstvom ISM, Misija je podržala svoje lokalne saradnike u lociranju i identifikaciji nestalih lica.

2. Aktivnosti Misije Evropske unije za vladavinu prava na Kosovu (EULEKS Kosovo)

2.1. Nadgledanje

Nakon odluke Sudskog saveta Kosova (SSK) da ukloni svoje mere ograničenja povezane sa pandemijom i da dozvoli ponovno održavanje sudskih ročišta, Misija je nastavila sa svojim aktivnostima nadgledanja predmeta. Jedinica za nadgledanje predmeta Euleksa (CMU) prisustvovala je suđenjima u svim predmetima koje nadgleda kao relevantne, istovremeno prateći i analizirajući proceduralne promene u postojećim predmetima i novim predmetima koje nadgleda. SSK je zabranio i javnosti i medijima da prisustvuju ročištima, ali je izričito dozvolio Euleksu da nadgleda sva ročišta u skladu sa robusnim mandatom Misije za nadgledanje.

Kao posledica uvedenih mera povezanih sa Kovid-19, u toku izveštajnog perioda održano je samo nekoliko hitnih rasprava. Misija je izvršila pregled suđenja koja su u toku, koja će možda morati da se održe ponovo, jer ročišta nisu održana tri uzastopna meseca. Ova mera predviđena je Zakonom o krivičnom postupku Kosova (ZKP) i uticala je na značajan broj suđenja, uključujući i na predmete visokog profila. Do sada su strane u većini predmeta koje nadgleda Euleks bile saglasne da se prethodna svedočenja smatraju pročitanim, čime je u deset slučajeva izbegnuto ponovno razmatranje dokaza. Iako ovakvi dogovori omogućuju nastavak suđenja, time se ipak rizikuje da budu pravno osporeni, jer ZKP jasno propisuje da bi u takvim slučajevima svi dokazi trebalo da budu ponovo razmotreni. Euleks se zalagao da Vrhovni sud da svoje pravno mišljenje o tom pitanju. Od 40 predmeta koje prati Misija, za sada se u deset slučajeva svedočenja smatraju za pročitana, dok u svim drugim preostaje da se vidi da li će se to dogoditi kako bi se izbeglo ponovno razmatranje dokaza, što bi dovelo do dodatnog odlaganja pravde.

Pored toga, u jednom slučaju sudija je zakazao ročište jedva unutar predviđenog roka, dok su se u drugom advokati odbrane usprotivili stavu da se sva svedočenja smatraju pročitanim. Misija će nastaviti da pobliže prati ishod svih ovih predmeta, od kojih se 21 smatra za predmete visokog profila. U deset predmeta ročišta su odložena, jer sudovi nisu mogli da garantuju poštovanje mera povezanih sa pandemijom u sudnicama.

Misija je osim toga pratila i predmete koji će verovatno dostići rok zakonske zastarelosti, što je posledica neodržavanja ročišta. U međuvremenu, Misija je blisko saradivala sa Kancelarijom EU/SPEU kako bi podstakla SSK da postupa u predmetima koji bi verovatno trebalo da budu ponovo pokrenuti.

Misija je u više navrata izrazila svoju zabrinutost zbog velikog broja predmeta koje Apelacioni sud vraća na ponovno suđenje, što je praksa na koju bi se trebalo oslanjati samo u ograničenim i dobro utemeljenim okolnostima.

Kao rezultat zalaganja Misije, SSK je imenovao dvoje kosovskih Srba za sudije u Odeljenju Apelacionog suda u Mitrovici. Ovim imenovanjem, koje je stupilo na snagu 1. jula, Odeljenje sada ima četvoro sudija iz srpske i troje sudija iz albanske zajednice, kako je i predviđeno Sporazumom o pravosuđu koji su strane potpisale u okviru dijaloga pod okriljem EU. Nadgledači pravde Euleksa su učestvovali na onlajn konferenciji koju je organizovala nevladina organizacija Aktiv sa sedištem u Mitrovici o nacrtu predloga o izmenama i dopunama Zakona o upotrebi jezika, i dali svoje primedbe i savete.

Misija je učestvovala u nekoliko radnih grupa (RG) koje se bave reformom vladavine prava. Ekspert ove Misije, učestvovao je na uvodnom onlajn sastanku o Funkcionalnoj reviziji sektora vladavine prava (FRSVP) radne podgrupe (RP) o pravosuđu kojom predsedava Ministarstvo pravde (MP). Grupa će se usredsrediti na jačanje odgovornosti, profesionalizma, kompetentnosti i integriteta u sistemima sudstva i tužilaštva (uključujući postupak provere) u okviru sveobuhvatnog procesa koji vodi ka finalizaciji sveobuhvatne Strategije o sektoru vladavine prava. Euleks je takođe učestvovao u RP FRSVP o krivičnom pravosuđu koja je posvećena borbi protiv organizovanog kriminala i korupcije na visokom nivou. Osim toga, ekspert Euleksa učestvovao je na onlajn sastanku RP FRSVP o borbi protiv korupcije sa fokusom na političke mere za reformu antikorupcijskog institucionalnog okvira i veće sinergije policije i tužilaštva, kao što je uspostavljanje Nacionalnog biroa za borbu protiv korupcije na visokom nivou i sudovima za borbu protiv korupcije.

Pored toga, Ministarstvo pravde je pozvalo Euleks da učestvuje u dodatne dve radne grupe. Jedna RG ima za cilj da se bavi pitanjem odgovornosti, dok je cilj druge RG finalizacija revidiranog Zakona o krivičnom postupku. Predlog novog ministra pravde o postupku provere doveo je do toga da je nekoliko eksperata iz civilnog društva dalo ostavke na mesta u RG koju je osnovala prethodna vlada. Nova vlada je takođe suspendovala prethodne odluke u cilju suzbijanja nepotizma ili nepravilnosti prilikom imenovanja diplomata na položaje u inostranim institucijama.

Euleks i dalje zagovara stav da je potrebno donošenje odgovarajućeg zakona ili uredbe koji bi omogućili sudovima da održavaju onlajn ročišta kako bi se sprečio istek zakonskih rokova. U skladu sa najboljim praksama EU, pravosudni organi u mnogim državama članicama EU usvojili su ili izmenili i dopunili zakone kojima se omogućuje virtuelno održavanje ročišta.

Tokom februara 2020, svi osnovni sudovi na Kosovu počeli su sa korišćenjem sistema za automatsku dodelu predmeta. Uprkos tome, predsednici osnovnih sudova ipak su ručno ponovo dodeljivali predmete koje je sistem već automatski dodelio sudijama. Eksperti Euleksa su učestvovali u diskusijama kako bi se ovo pitanje rešilo, i zajedno sa nekoliko drugih aktera, uključujući Kancelariju EU, nisu bili saglasni sa ovakvom predloženom praksom ponovne ručne dodele predmeta, jer ona daje prostora za mešanje u dodelu predmeta.

Kosovski institut pravde (KIP) izdao je izveštaj pod nazivom "Pravda u očima građana". Ovaj izveštaj je rezultat Faze 1 projekta koji je finansijski podržao Euleks "Izgradnja poverenja u pravosudni sistem i unapređenje ostvarivanja ljudskih prava putem laičkog praćenja suđenja". Projekat je sprovodio KIP od oktobra 2019. do marta 2020. godine. Osamnaest nestručnih (laičkih) posmatrača, izabranih iz različitih starosnih, polnih, etničkih i regionalnih grupa, pratilo je 360 rasprava suđenja u krivično-pravnim predmetima širom Kosova. Oni su ocenili krivične rasprave o pitanjima ljudskih prava i proceduralne pravičnosti, uključujući jednakost pred zakonom, transparentnost i nepristrasnost sudova i pravo na pravično suđenje. KIP je analizirao povratne informacije posmatrača i sastavio izveštaj o proceni. Eksperti Euleksa aktivno su učestvovali na video konferenciji sa Venecijanskom komisijom, kojoj su prisustvovali i SPEU, kao i ambasade Velike Britanije i SAD. Venecijanska komisija Saveta Evrope zatim je izdala mišljenje o pojedinim odredbama nacarta Zakona o krivičnom postupku, konkretno o suđenju u odsustvu i suspendovanju službenika sa dužnosti, što je u skladu s predlozima i primedbama koje je, pored ostalih, izneo Euleks.

Svojim redovnim praćenjem, Misija je ustanovila da sve kazneno-popravne ustanove Kosova primenjuju adekvatne mere zaštite protiv Kovida-19, i za osoblje i za zatvorenike.

Euleks je donirao IT opremu Kazneno-popravnoj službi Kosova kako bi zatvorenicima bila omogućena komunikacija sa članovima porodica i kako bi se olakšala komunikacija između zaposlenog osoblja.

Misija je učestvovala u RG koja radi na pripremi novog Zakona o kazneno-popravnoj službi Kosova (KPSK). Misija je iznela nekoliko preporuka u vezi sa revidiranim nacrtom, uključujući o potrebi da se poveća transparentnost u radu KPSK.

Misija je nastavila da prati situaciju na Zajedničkim prelazima između Srbije i Kosova nakon ukidanja tarifa na robu uvezenu iz Srbije i Bosne i Hercegovine, i sastavila je analitički pregled uvoza robe, komercijalnog teretnog saobraćaja i vozača koji sa Kosova izlaze prema Srbiji.

Misija je olakšala protok informacija između kosovske i srpske carine u skladu sa mehanizmom IBM tehničkog protokola o razmeni informacija, što je u skladu sa sporazumima postignutim u okviru dijaloga pod okriljem EU. Misija će nastaviti da prati situaciju i pomaže kako bi se omogućilo da mehanizam razmene informacija ponovo bude na pravom koloseku.

Misija je učestvovala u RG za izradu nove Nacionalne strategije za integrisano upravljanje granicom. Misija se konstantno zalagala da strategija bude samostalan dokument sa zasebnim budžetom, što je vlada na kraju i prihvatila.

Eksperti Euleksa učestvovali su u RG za uvođenje mera i procedura koje se odnose na Dostavljanje podataka o putnicima (API) i Evidenciju imena putnika (PNR) na Međunarodnom aerodromu Priština. Proizišlo Administrativno uputstvo sada je odobreno od strane Ministarstva unutrašnjih poslova. To je važan pomak kojim se Kosovo usklađuje sa smernicama EU za borbu protiv nezakonite imigracije i bolju kontrolu granice.

Misija je nastavila sa održavanjem redovnih kontakata putem telefonskih poziva ili sastanaka licem u lice sa Ministarstvom unutrašnjih poslova (MUP) i Agencijom za civilnu registraciju (ACR). Jedinica za podršku dijalogu ove Misije (IBM, sloboda kretanja i sporazum o pravosuđu) učestvovala je na dvodnevnom seminaru kojim je predsedavao Specijalni predstavnik EU za dijalog i druga regionalna pitanja Zapadnog Balkana, Miroslav Lajčak. Jedinica je ukratko izvestila o svakom od relevantnih sporazuma iz dijaloga pod okriljem EU, fokusirajući se na postignuća u vezi sa njihovom primenom i izazovima koji predstoje.

Misija je nastavila da pruža podršku Osnovnom sudu u Mitrovici i Odeljenju Apelacionog suda u Mitrovici u okviru sprovođenja Sporazuma o pravosuđu koji je postignut uz posredovanje EU.

2.2. Operacije

Dana 27. jula, Kosovo i Evropol su potpisali dokument o radnom aranžmanu čime je povećana saradnja između kosovskih organa za sprovođenje zakona i organizacije međunarodne policije sa sedištem u Hagu. U međuvremenu, Euleks je preko svoje Švedske jedinice za vezu sa Evropolom nastavio da omogućuje preciznu i pravovremenu razmenu informacija između Evropola i Policije Kosova o istragama teških zločina.

Specijalna policijska jedinica Euleksa (SPJ), kao druga interventna instanca na Kosovu, obezbedila je podršku Regionalnim komandama policije u Južnoj i Severnoj Mitrovici za vreme protesta koje je održalo Samoopredeljenje. Misija je takođe pomagala OEBS-u za vreme operacije prikupljanja glasova na srpskim izborima na Kosovu održanim 21. juna, kroz prisustvo Službenika za vezu

Euleksa u operativnom centru OEBS-a. To je takođe bila savršena prilika za preispitivanje i uvežbavanje zajedničkih procedura i aktivnosti sa Policijom Kosova (PK) i KFOR-om.

Misija je podržala ISM Kosova u pogledu ekshumacije telesnih ostataka iz grobova u opštinama Peć i Mitrovica, u kojima su pronađeni kompletni ostaci potencijalnih žrtava sukoba.

Projekat “Očuvanje dokaza u slučajevima seksualnog nasilja”, konkretnije kampanju “Progovori na vreme”, podržao je Euleks a sproveo ISM u saradnji sa Policijom Kosova (PK). Oko 800 učenika prisustvovalo je predavanjima koje je održao tim od dva lokalna eksperta ISM i jednog predstavnika PK.

Aneks II.

Specijalizovana veća i Specijalizovano tužilaštvo

Dana 12. marta, kao odgovor na pandemiju Kovid-19, Vlada Holandije proglasila je sprovođenje nacionalne mere za poboljšanje javne sigurnosti. Specijalizovana veća (SVK) i Specijalizovano tužilaštvo (ST) smesta su aktivirali plan za kontinuitet poslovanja kojim je veći deo osoblja premešten na rad na daljinu. Od tada mera rada na daljinu ostaje na snazi i samo je mali deo tima ostao u prostorijama.

Uprkos uvođenju posebnih mera u vezi sa pandemijom, rad SVK i ST nastavljen je bez prekida, a čak je i povećan njegov obim.

Pritvorski objekat SVK je u potpunosti funkcionalan. Dana 16. marta u potpunosti je popunjen osobljem, a sva neophodna obuka osoblja, kao i tehničke pripreme, završeni su do 1. aprila.

Dana 17. marta, zatvoren je konkurs za predlaganje sudija koji će se nalaziti u Registru međunarodnih sudija. Nezavisna komisija za izbor koja je uspostavljena, zaključila je postupak odabira i predstavila svoj izveštaj Organu za imenovanje.

Dana 23. aprila, specijalizovani tužilac je obavestio predsednicu SVK o svojoj nameri da pokrene postupak pred SVK. Shodno Zakonu o Specijalizovanim većima i Specijalizovanom tužilaštvu, predsednica je odredila sudiju za prethodni postupak da ispita optužnicu koju je podneo specijalizovani tužilac. Sudija za prethodni postupak ima na raspolaganju do šest meseci da donese odluku o potvrđivanju ili odbacivanju optužnice.

Od 29. do 30. aprila, sudije SVK održale su svoju godišnju plenarnu sednicu putem video-konferencijske veze. U toku plenarne sednice sudije su izabrale novog potpredsednika i usvojile 30 izmena i dopuna Pravilnika o postupku i dokazima (Pravilnik).

Dana 26. maja, Specijalizovano veće Ustavnog suda donelo je presudu u kojoj je navedeno da je svih 30 izmena i dopuna Pravilnika saglasno sa Poglavljem II Ustava. Usvojene izmene i dopune Pravilnika time su stupile na snagu.

Nastavljeno je sa aktivnostima SVK u okviru programa Outreach (program za komunikaciju i približavanje javnosti) koje su ubrzo premeštene na internet zbog situacije povezane sa pandemijom. U toku izveštajnog perioda održano je devet outreach događaja. Šest od tih događaja održano je sa kosovskim studentima i učenicima, a tri sa novinarima koji izveštavaju na albanskom i srpskom jeziku. SVK takođe saraduju sa svojom Sudskom informativnom mrežom i 26. marta bila su domaćin virtuelnog sastanka u cilju prikupljanja povratnih informacija o novoprodukovanim video snimcima i outreach aktivnostima koje su u planu u narednim mesecima. Takođe u martu, sekretar SVK je potpisao sporazum o dodeli bespovratnih sredstava sa Vladom Švajcarske koji se odnosi na aktivnosti SVK u okviru programa Outreach za 2020. i 2021. godinu. Program poseta SVK takođe je premešten na internet i nastavlja da pruža mogućnost grupama da saznaju nešto više o radu SVK i ST.

Povećan je broj upita medija upućenih SVK nakon podnesaka specijalizovanog tužioca u februaru i aprilu, kao i upita koji se odnose na uticaj koji pandemija može imati na rad SVK i ST. Tokom ovog izveštajnog perioda, povećano je tačno izveštavanje medija. Ovo je posebno važno kako bi se žrtve, svedoci i drugi uverili da se operacije nastavljaju bez prekida.

SVK i ST su prešli iz trećeg budžetskog perioda u četvrti kada je budžet za period od 15. juna 2020. do 14. juna 2021. godine dobio konačno odobrenje Saveta Evrope, dana 11. juna 2020.

Dana 24. juna, objavljen je ažurirani imenik branilaca i zastupnika koji su stekli pravo postupanja pred SVK. Ažurirani imenik sadrži imena 179 branilaca i zastupnika od kojih je 89 kvalifikovano da zastupaju žrtve. Postupak za podnošenje prijava je i dalje otvoren.

Predsednik, sekretar i specijalizovani tužilac nastavili su da sarađuju sa zemljom domaćinom - Holandijom, državama članicama EU, državama koje daju doprinos i drugima. Dana 9. jula, posredstvom interneta, rukovodioci su u Hagu održali brifing za ambasadore država članica EU i trećih zemalja koje daju doprinos. Dvadeset sedam zemalja je prisustvovalo događaju na kojem su ih rukovodioci izvestili o najnovijim dešavanjima, dok su učesnici postavljali pitanja.

Početkom septembra, sekretar SVK, u konsultaciji sa predsednicom SVK, usvojila je Pravilnik o pravnoj pomoći koji je zatim objavljen na internet mreži. Odredbe ovog Pravilnika objedinjuju najbolja iskustva iz prakse dodeljivanja pravne pomoći, čime se garantuje poštovanje principa pravičnog suđenja zacrtanih u Ustavu Kosova i Zakonu o Specijalizovanim većima i Specijalizovanom tužilaštvu i ujedno obezbeđuje pravilno raspolaganje sredstvima programa pravne pomoći. U Pravilniku je izložen postupak kojim će osumnjičena ili optužena lica pred SVK da dobiju pravnu pomoć, u celini ili delimično, ukoliko dokažu da nemaju sredstava da plate troškove svoje odbrane, ili da ne dobijaju pravnu pomoć iz drugih izvora.

Uprkos pandemiji koronavirusa, ST je nastavilo sa sprovođenjem svog mandata. Dana 24. juna, Specijalizovano tužilaštvo izdalo je saopštenje da je u aprilu Specijalizovanim većima podnelo na ispitivanje optužnicu sa deset tačaka kojima se Hašim Tači, Kadri Veselji i druga lica terete za niz zločina protiv čovečnosti i ratnih zločina, uključujući ubistvo, prisilni nestanak lica, progon i mučenje. Specijalizovani tužilac je smatrao nužnim da o optužbama izda javno saopštenje usled kontinuiranih pokušaja g. Tačija i g. Veseljija da ometaju i podrivaju rad SVK. Tokom ovog izveštajnog perioda, ST je nastavilo sa ispitivanjem osumnjičenih lica, žrtava i svedoka, kao i sa prikupljanjem i razmatranjem ostalih dokaza. Kako bi ispunilo svoj mandat, Specijalizovano tužilaštvo i dalje zahteva povećano angažovanje i podršku međunarodne zajednice, međunarodnih organizacija i država pojedinačno.

Aneks III

Sastav i brojčano stanje policijske komponente Misije privremene uprave Ujedinjenih nacija na Kosovu (na dan 15. septembra 2020.)

Država	Žene	Muškarci	Broj
Nemačka		1	1
Mađarska		1	1
Ruska Federacija	1	1	2
Turska		1	1
Ukrajina		1	1
Ukupno	1	5	6

Sastav i brojčano stanje vojne komponente za vezu Misije privremene uprave Ujedinjenih nacija na Kosovu (na dan 15. septembra 2020.)

Država	Žene	Muškarci	Broj
Republika Češka		2	2
Poljska		1	1
Republika Moldavija		1	1
Rumunija		1	1
Turska		1	1
Ukrajina	1	1	2
Ukupno	1	7	8